

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 19. marraskuuta 2018
(OR. en)

14411/18

SOC 715
EMPL 535
ECOFIN 1064
EDUC 430

ILMOITUS

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Aihekohtaiset katsaukset "digitalisaation sosiaaliset näkökohdat" (sosiaalisen suojelun komitea) ja "työn digitalisaatio ja robotisaatio" (työllisyyskomitea) – Yhteisten keskeisten viestien hyväksyminen

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean keskeiset viestit edellä mainitusta aiheesta, jotta työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto (TSTK-neuvosto) hyväksyisi ne istunnossaan 6. joulukuuta 2018.

Aihekohtaisten katsausten "digitalisaation sosiaaliset näkökohdat" (sosiaalisen suojelun komitea) ja "työn digitalisaatio ja robotisaatio" (työllisyyskomitea) keskeiset viestit

Moderni elämäntapa on muutoksessa teknologisen kehityksen, väestörakenteen muutoksen ja globalisaation yhteisvaikutuksesta. Lisääntyvä digitalisaatio, robotisaatio ja digitaalisen alustatalouden kehitys aiheuttavat työmarkkinoilla muutoksia, joilla voi olla merkittäviä vaikutuksia sosiaalisen suojelun järjestelmiin. Nämä muutokset tuovat mukanaan uusia työmahdollisuuksia ja saattavat edistää sosiaalista osallisuutta, mutta niistä aiheutuu myös joitakin haasteita. Työnteon uudet muodot ja toimintamallit voivat haastaa perinteiset työsuhteet, työolot ja -ehdot sekä sosiaalisen suojelun järjestelmät.

Jatkotoimena aikaisemmin tehdylle työlle ja osana Itävallan Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajakautta sosiaalisen suojelun komitea tarkasteli syyskuussa 2018 aihetta "digitalisaation sosiaaliset näkökohdat, tarkastelussa alustatalouden työ", ja työllisyyskomitea puolestaan keskusteli aiheesta "työn digitalisaatio ja robotisaatio" keskittyen varsinkin terveys- ja hoiva-alaan.

Seuraavassa keskusteluista nousseet keskeiset viestit:

- Uudenmuotoisia töitä tekevien työntekijöiden osuuden odotetaan kasvavan tulevina vuosina. Tähänastisen kokemuksen perusteella vaikuttaa siltä, että teknologian kehitys on luonut uusia tuotteita, markkinoita ja töitä.
- Teknologian muutokset edistävät työturvallisuutta ja työpaikkojen laatua automatisoimalla terveydelle haitallisia ja pitkäväteisiä tehtäviä sekä mahdollistamalla enemmän joustavuutta. Ne kuitenkin johtavat myös työpaikkojen katoamiseen tietyiltä aloilta. Siksi niitä, jotka ovat vaarassa menettää työpaikkansa, tulisi auttaa. Julkiset työvoimapalvelut ja sosiaalisen suojelun järjestelmät ovat avainasemassa työntekijöiden tukemisessa muutoksissa ja sosiaalisen osallisuuden edistämisessä.
- Matalan osaamistason työntekijöillä on suurempi riski menettää työnsä. Siksi taitojen ja valmiuksien parantaminen on tärkeää, jotta mahdollisimman moni voisi hyötyä uusien työnteon muotojen tarjoamista mahdollisuuksista ja jotta osallistavia työmarkkinoita voitaisiin vahvistaa. Kuitenkaan asetettuja elinikäistä oppimista sekä ammattitaidon parantamista ja uudelleenkoulutusta koskevia tavoitteita ei tällä hetkellä olla saavuttamassa. Niiden työntekijöiden, joilla ei ole mahdollisuutta päästä koulutukseen tai joilla on rajalliset valmiudet hakeutua koulutukseen työajan ulkopuolella, taitojen kehittämistä koskevat politiikkatoimet muuttuvat entistäkin kiireellisemmiksi.

- Robotisaatio ei välttämättä tarkoita työpaikkojen korvaamista: työpaikat voivat säilyä, mutta niistä tulee merkittävällä tavalla erilaisia. Jotta muuttuvia toimenkuvia voitaisiin ymmärtää, työmarkkinoiden selkeän ennakkoinnin tarve korostuu. Tämä on puolestaan otettava huomioon koulutusjärjestelmissämme sen varmistamiseksi, että työvoimallamme on oikeanlaista osaamista, ja matalamman osaamistason työntekijöihin on kohdistettava erityistä huomiota. Jäsenvaltioiden saattaa myös olla tarpeen harkita proaktiivisempaa ja ennaltaehkäisevämpää lähestymistapaa aktiiviseen työvoimapolitiikkaan.
- Poliitikalla voidaan proaktiivisesti pyrkiä vaikuttamaan teknologian käyttöön ja käyttöönottoon. Teknologisen muutoksen torjumiseen tai hyväksymiseen vaikuttavat monenlaiset tekijät, ja muutoksen vaikutus ja vauhti voivat vaihdella huomattavasti. Siksi päättäjien olisi osoitettava, että muutoksesta koituu konkreettisia hyötyjä ja edistettävä laajempaa yhteiskunnallista keskustelua digitalisaatiosta ja robotisaatiosta.
- Työllisyyden uusista muodoista voivat hyötyä sekä asianosaiset että koko yhteiskunta. Ne voivat edistää sosiaalista osallisuutta helpottamalla useiden ryhmien pääsyä työmarkkinoille, joukossa ihmisiä, joiden pääsy työmarkkinoille on perinteisesti ollut kaikkein vaikeinta. Ne voivat myös tarjota enemmän joustavuutta ja mahdollisuuksia parantaa työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. Ja ne voivat auttaa pimeän työn torjumisessa.
- Samalla ne voivat asettaa esimerkiksi työoloja ja -ehtoja, työsuhteiden varmuutta sekä sosiaalisen suojelun saatavuutta, riittävyttä ja kestävyyttä koskevia haasteita, mikä voi puolestaan lisätä työmarkkinoiden segmentoitumista.
- Jäsenvaltioiden ja soveltuviissa osin työmarkkinaosapuolten olisi toteutettava toimia sen varmistamiseksi, että alustatalouden työntekijät eivät joudu epäedulliseen asemaan työsuhteensa muodon vuoksi. Tavoitteena pitäisi olla alustatalouden työntekijöiden reilut työolot ja -ehdot, riittävät palkat, asianmukainen työn organisointi ja sopiva työn ja perhe-elämän välinen tasapaino. Sekä sääntely- että muita toimenpiteitä pitäisi harkita tarpeen mukaan. Poliittikkatoimia suunniteltaessa olisi myös otettava huomioon alustatalouden työn moninaisuus, koska yhden mallin ratkaisua ei ole. Perinteisen työnantajan ja työntekijän välisen suhteen puuttuessa on otettava huomioon edustus työmarkkinavuoropuhelussa.

- Jäsenvaltioiden tulisi aina tarvittaessa toteuttaa toimia sen varmistamiseksi, että työntekijöiden saatavilla on riittävää sosiaalista suojelua ja heillä on kannustimia osallistua sosiaalisen suojelun järjestelmiin. Jälleen tulisi harkita niin sääntely- kuin muitakin toimenpiteitä.
- Keskeiset tekijät, jotka määräävät sosiaalisen suojelun piiriin pääsyn tietyn tyyppisten työpaikkojen osalta liittyvät itsenäisen ammatinharjoittajan asemaan tai työnantajan ja työntekijän väliseen sopimussuhteeseen. On syytä huomata, että työsuhteiden määrittelyssä on eroja alustojen välillä. Jos olemassa olevat puitteet osoittautuvat riittämättömiksi, voi olla tarpeen mukauttaa asiaankuuluvia lakeja ja sääntöjä.
- Näennäisyrittäjäyyteen on puututtava ja otettava huomioon, ovatko työntekijät aidosti itsenäisiä ammatinharjoittajia vaiko eivät. Jotta kansallisten sosiaalisen suojelun järjestelmien jatkuva riittävyys ja kestävyys voitaisiin varmistaa sekä puuttua, siltä osin kuin se on mahdollista, epäreiluun kilpailuun niiden yritysten välillä, jotka edistävät sosiaalista suojelua ja niiden jotka eivät näin tee, voi olla tarpeen kehittää tai parantaa keinoja alustatalouden työntekijöiden ja muiden epätyypillisessä työsuhteessa olevien työntekijöiden työhön liittyvien transaktioiden ja tulojen seuraamiseksi.
- Tekoälyn vaikutusta työmarkkinoiden osallistavuuteen voi olla tarpeen pohtia useasta tulokulmasta: useat julkiset työvoimapalvelut käyttävät jo koneoppimista apuna helpottamassa työmarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan kohtaamista; jotkin alustat käyttävät työn jakamiseen luokituksia ja algoritmeja (jotka voivat olla rakenteellisesti puolueellisia). Tästä kehityksestä saattaa seurata esimerkiksi yksityisyyteen tai syrjintään liittyviä ongelmia.
- Vastaavasti robottien käytön yleistymisen muun muassa terveys- ja hoiva-alalla edellyttää selkeää hallinnointia, jotta riskejä voidaan hallita ja robottien kanssa työskentelevien ja tekemisissä olevien henkilöiden turvallisuus voidaan varmistaa.
- Kun otetaan huomioon alustatalouden työn mahdollisesti rajatylittävä luonne, yhteistyö EU-tasolla on tärkeää. Siitä voisi olla hyötyä useilla aloilla, esimerkiksi sosiaalisten oikeuksien siirrettävyydessä yli rajojen ja sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien sääntöjen osalta. On tärkeää myös pohtia yhteistyötä Euroopan unionin ulkopuolella olevien alustojen kanssa. Jäsenvaltioiden tulisi jakaa kokemuksia ja hyviä käytäntöjä.

- Kaikkien asianmukaisten politiikkatoimien taustalla on oltava vahva näyttö ja erityisesti alustatalouden työn osalta verrattavissa olevat ja johdonmukaiset tiedot.
Työmarkkinaosapuolet, kansalaisjärjestöt ja muut asiaankuuluvat sidosryhmät tulisi sisällyttää asianmukaisten politiikkatoimien suunnitteluun ja seurantaan.
-